



14—19 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 18 februari

Sid.

Svar på interpellation av herr Möller ang. den s. k. Kreuger—Bonnier-affären	6
Utsträckt motionstid i visst ärende	8

Onsdagen den 19 februari

Svar på interpellation av herr Johansson, Anders, om åtgärder till ökad säkerhet för taxi- eller droskförare	10
Ang. återföring av fonderade LKAB-medel	12
Ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	15
Ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av vissa anslag under nionde huvudtiteln	21
Skogsvårdsavgiften för år 1958	22
Förlängning av preskriptionstiden för arvsrätt	30
Interpellation av herr Öhman ang. de totala försvarskostnadernas storlek	32

Samtliga avgjorda ärenden m. m.

Onsdagen den 19 februari

Val av ledamöter och suppleanter i särskilda utskottet	9
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, ang. ändring i kyrkomötesförfordningen	12

	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 14, ang. utgifter å driftbudgeten: För flera huvudtitlar gemensamma frågor	12
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II: finansdepartementet	12
— nr 26, ang. bestridande av vissa haverikostnader	14
— nr 27, ang. fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende handelsdepartementets verksamhetsområde	15
— nr 28, ang. ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	15
Jordbruksutskottets utlåtande nr 5, om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	21
Statsutskottets utlåtande nr 29, ang. försäljning av vissa, allmänna arvfonden tillfallna fastigheter	21
— nr 30, ang. fråga om befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan	21
— nr 31, ang. avstående i visst fall av kronans rätt till danaarv m. m.	21
Bevillningsutskottets betänkande nr 4, ang. ändrad lydelse av den vid förordningen om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälskinn	21
— nr 5, ang. promilletalet för skogsvårdsavgiften för år 1958	22
Bankoutskottets utlåtande nr 4, ang. granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning	30
Första lagutskottets utlåtande nr 4, ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	30
— nr 5, ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning	30
— nr 6, ang. fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.	30
— nr 7, ang. fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret	30
— nr 8, ang. förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente	30
Jordbruksutskottets utlåtande nr 4, ang. utgifter å tilläggsstat II: gottgörelse till jordbruket för av dess utöware erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer	31

Fredagen den 14 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00

Justerades protokollen för den 8 och den 10 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarinty var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till bifogade sjukinty får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 13 februari t. o. m. den 22 februari 1958.

Stockholm den 13 februari 1958

Carl Albert Anderson

Direktör *Carl Albert Anderson* är på grund av övre luftvägssjukdom förhindrad deltaga uti riksdagsarbetet under tiden den 13 februari—den 22 februari 1958; intygas.

Stockholm den 13 februari 1958

Tore Rilton,

leg. läkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1958/59 till oförutsedda utgifter;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, m. m.;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa, kronan tillhöriga fastigheter, m. m.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 63, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 51, angående högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal;

nr 52, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.;

nr 54, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.; och

nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren för sin del ville besluta, att ett särskilt utskott, bestående av tjugufyra ledamöter, tolv från vardera kammaren, skall tillsättas för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m., än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor; ävensom att andra kammaren inbjudes att i detta beslut förena sig med första kammaren.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Ett protokollsutdrag i ämnet justerades och avsändes till andra kammaren.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174);

statsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 28, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags

uppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till statsutskottet;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fråga om befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i visst fall av kronans rätt till danaarv m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälskinn jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1958 skall utgå, jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtande nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 5, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret; och

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 gjorda framställning beträffande gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer; och

nr 5, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslagsuppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till jordbruksutskottet.

Upplästes och lades till handlingarna ett från andra kammaren ankommet pro-

tokollsutdrag, nr 107, utvisande att nämnda kammare förenat sig med första kammaren i dess beslut om tillsättande av ett särskilt utskott för behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 55 m. m.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.08.

In fidem

G. H. Berggren

Tisdagen den 18 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Hedström* för tiden till och med den 1 nästkommande mars på grund av ett från honom inkommet, nu uppläst läkarintyg, utvisande att han till följd av chorio retinitis vore sjukskriven för tiden till och med sistnämnda dag.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse till Konungen:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager m. m.;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 december 1949 (nr 655) med särskilda bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Jag ber att få hemställa, att första kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter i särskilda utskottet skall för första kammarens del bestämmas till sexton.

Denna hemställan bifölls.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid morgondagens samman-

träde företaga val av ledamöter och suppleanter i det särskilda utskottet.

Detta förslag antogs.

Ang. den s. k. Kreuger—Bonnier-affären

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **LINDELL**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Möllers interpellation angående den s. k. Kreuger—Bonnier-affären, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Möller frågat mig, om jag ämnar taga initiativ som kan skapa klarhet i den s. k. Kreuger—Bonnier-affären.

Till svar härför får jag anföra följande.

Interpellationen avser de av ingenjören Torsten Kreuger vid skilda tillfällen framförda påståendena, att familjen Bonnier under krigsåren planerat att sälja sin förlagsrörelse jämte tidningen *Dagens Nyheter* till tyskarna, vilka påståenden bokförläggaren Tor Bonnier såsom representant för familjen Bonnier tillbakavisat. Vidare nämnes i interpellationen, att det framförts insinuationer om att dåvarande utrikesministern Günther skulle ha sökt stimulera Bonniers till sådan försäljning. Interpellanten motiverar sin fråga till mig med att det måste vara ett allmänt intresse att klarhet kan vinnas om riktigheten av dessa vittgående uttalanden och beskyllningar.

Bortsett från de åsyftade påståendena angående herr Günther har det såvitt jag vet inte gjorts gällande, att någon svensk ämbets- eller tjänsteman skulle ha förfarit oriktigt eller olämpligt i sammanhanget. Herr Günther själv — som i uttalanden till pressen lämnat en förklaring enligt vilken han inte har agerat på det antydda sättet — har inte framfört önskemål om någon utredning, och jag anser inte att det finns någon anledning

för regeringen att taga initiativ till en undersökning angående insinuationerna mot honom. I övrigt är det här fråga om ett mellanhavande som rör enskilda personer. Påstående om brottslig gärning har framkommit endast i så måtto, att äktheten av vissa av den ena parten åberopade dokument bestritts av den andra parten; beträffande denna begränsade fråga har, såsom också framhållits i interpellationen, förundersökning inletts av åklagarmyndigheten. Enligt min mening finns det ingen grund för regeringen — som saknar befogenheter att ålägga de båda parterna att medverka till ett klarläggande — att ingripa i tvisten. Visserligen är det ur allmän synpunkt önskvärt att en fråga av denna beskaffenhet klarlägges, men det torde få ankomma på parterna själva att gemensamt föranstalta om en utredning för att söka bringa klarhet i saken.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få uttala mitt tack för svaret. I och för sig är jag inte överraskad av dess innehåll. Jag förstod att det skulle vara svårt för justitieministern att få hållbara utgångspunkter för ett sådant initiativ i Kreuger—Bonnier-affären, som jag åsyftat.

Som pressman är jag inte missnöjd med att sådana svårigheter råder för statsmakterna att intervensera i pressens mellanhavanden.

Men det gäller här inte en fråga om tryckfrihet i vanlig mening. Det är riktigt att, som det heter i justitieministerns svar, det är ett mellanhavande som rör enskilda personer. Men det är ett mellanhavande av synnerligen ovanlig karaktär och av synnerligen ovanlig räckvidd med tanke på de båda kontrahenternas ställning i den offentliga debatten.

Det har för mig och många andra medborgare framstått som mycket otillfredsställande att sådana vittgående påståenden och beskyllningar som har framförts offentligt mellan de båda par-

Ang. den s. k. Kreuger—Bonnier-affären terna skall kunna göras utan bindande bevisning. Det är stötande för rättskänslan.

Det är vidare oroande att tänka sig att en av landets största dagstidningar och större delen av landets veckopress skulle ha kunnat säljas till en krigförande nation, en nation som var ett hot emot demokratierna och som kunde ha blivit ett hot även mot vårt land. Vad en sådan försäljning skulle ha betytt praktiskt och psykologiskt under de förhållanden som rådde de första krigsåren kan envar lätt föreställa sig.

Att klarhet skapas om sanningshalten i dessa beskyllningar är ett allmänt intresse, och det är med tillfredsställelse jag hör att justitieministern hyser samma åsikt.

Utsikterna till en opartisk undersökning genom de båda kontrahenternas egen försorg tycks minska alltmer, och detta måste noteras med mycket stark besvikelse. När nu justitieministern inte ser sig ha skäl till något initiativ måste man dessvärre räkna med att sanningen om den beramade tidnings- och förlagsförsäljningen allt framgent kommer att vara höljd i dunkel.

Man kan säga att detta tillhör historien och att ingenting hände den gången. Det är riktigt: det skedde ingenting. Men det kunde ha hänt — lagen hade inte lagt hinder i vägen för försäljning.

Och här finns en viktig aspekt, som bär framåt och som förtjänar uppmärksamhet, nämligen denna: det måste för framtiden vara utomordentligt angeläget att svensk lagstiftning utformas på ett sådant sätt att en tidnings- eller förlagsförsäljning av den art det här är fråga om icke kan få ske till utländska intressenter. Den aspekten vill jag gärna anbefalla till justitieministerns prövning.

Med detta, herr talman, ber jag att än en gång till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framföra ett tack för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. utsträckt motionstid i visst ärende

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 51, angående högre utbildning av sjuksjukvårdspersonal.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 52, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Ang. utsträckt motionstid i visst ärende

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.

Herr andre vice talmannen **LODENIUS** (cp):

Herr talman! Jag ber att få hemställa, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m., måtte med hänsyn till ärendets synnerliga omfattning utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, beslöt kammaren på särskilda propositioner att hänvisa ifrågavarande kungl. proposition till särskilda utskottet samt att bifalla herr andre vice talmannens hemställan om utsträckning av tiden för avgivande av motioner i anledning av samma proposition.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 14, 19 och 26—31, bevillningsutskottets betänkanden nr 4 och 5, bankoutskottets utlåtande nr 4, första lagutskottets utlåtanden nr 4—8 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 4 och 5.

På framställning av herr talmannen beslöts att jordbruksutskottets utlåtande nr 5 skulle på föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras näst efter statsutskottets utlåtande nr 28.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 53, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.;

nr 56, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, m. m.;

nr 57, rörande ratifikation av europeisk konvention angående fredlig lösning av tvister;

nr 60, angående återbäring av vissa skattebelopp; och

nr 62 angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag för försvarsändamål.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.12.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 19 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till närslutna läkarintyg hemställas vördsamt om ledighet från riksdagsarbetet under den i intyget angivna tiden.

Kristianstad den 18 februari 1958

Nils Elowsson

Att riksdagsman *Nils Elowsson*, Kristianstad, på grund av yrsel är oförmögen inställa sig till riksdagsarbete under tiden 16—24/2 1958 intygas.

Kristianstad den 18 februari 1958

Ivar Lundius

Stadsläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 39 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronogendom;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; och

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen.

Företogs val av tolv ledamöter och sexton suppleanter i det särskilda utskott, kamrarna beslutit tillsätta,

Beträffande dessa val bergärdes ordet av herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! För vartdera av de två val, som skall förrättas vid detta plenum, ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Vardera listan upptar namn på så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Sedan herr förste vice talmannen avlämnat ifrågavarande listor, båda försedda med partibeteckningen »Den gemensamma listan», och desamma blivit var för sig av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns, att följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, utsetts till

ledamöter i särskilda utskottet:

herr Strand
 » Geijer
 » Sundelin
 » Johansson, Knut
 » Wahlund

fröken Ranmark

herr Ewerlöf
 » Persson, Einar
 » Aastrup
 » Nilsson, Hjalmar
 » Eliasson

fru Hamrin-Thorell

suppleanter i särskilda utskottet:

herr Mossberger

fru Wallentheim

herr Boman

» Möller

fru Svenson

herr Damström

» Mannerskantz

» Wärnberg

» Söderquist

» Karlsson, Göran

» Carlsson, Georg

» Ståhle

» Larsson, Lars

» Andersson, Axel Johannes

» Andersson, Alvar

» Svärd

Om åtgärder till ökad säkerhet för taxi- eller droskförare

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet SKOGLUND, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Anders Johanssons interpellation om åtgärder till ökad säkerhet för taxi- eller droskförare, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Anders Johansson frågat statsrådet och chefen för inrikesdepartementet, om han vill taga initiativ till att möjliga åtgärder undersökes, som kan bidra till att öka den personliga säkerheten för droskförare vid deras yrkesutövning.

Det torde närmast få ankomma på mig att besvara frågan. Som svar vill jag, efter samråd med chefen för inrikesdepartementet, meddela följande.

Den senaste tidens rånöverfall på droskförare under yrkesutövning har gett förnyad aktualitet åt det av interpellanten berörda spörsmålet. Frågan om skydd för droskförare har som bekant tidigare varit föremål för förhållandevis ingående undersökningar av bland annat särskilt tillkallade sakkunniga. På rekommendation av dessa sakkunniga tillkom för övrigt år 1952 en författning, vari föreskrevs skyldighet att förse i yrkesmässig trafik använda större personbilar med mellanvägg av splitterfritt glas. Den allmänna uppfattningen synes vara, att denna sistnämnda åtgärd bidragit till att begränsa antalet rånöverfall på droskförare. Emellertid har den tekniskt-ekonomiska utvecklingen inom den yrkesmässiga drosktrafiken — med övergång till droskbilar av mindre storlek — beklagligtvis haft den konsekvensen, att allt fler bilar faller utanför författningens tillämplighetsområde.

I samband med de år 1955 vidtagna ändringarna i vapenförordningen behandlades även frågan om man kunde bereda droskförare ökat skydd genom att underlätta för dem att förvärva vissa slag av vapen, som lämpligen kunde användas för skyddsändamål. Man fann därvid att gaspistol eller annat likartat vapen, som

vid normal användning icke medförde bestående skada å person, skulle kunna komma till användning. Ur teknisk synpunkt tillfredsställande konstruktioner av färgaspistoler finnes tillgängliga i marknaden. Även skyddsvapen bestående av en kombination av batong och färgaspruta har utprovats. För att underlätta droskförarens möjlighet att förvärva vapen av nyssnämnda slag utsåges därför i de av Kungl. Maj:t den 25 november 1955 utfärdade anvisningarna till vapenförordningen, att droskförare och andra, som i sin yrkesutövning eller eljest är särskilt utsatta för överfall, regelmässigt och utan större omgång bör erhålla tillstånd att förvärva vapen av sådant slag.

Förekomsten av ifrågakommande slag av brott — där drivkraften nästan uteslutande är penningbegär — har enligt mitt sätt att se sin huvudsakligaste grund i två samverkande faktorer. Det ena är att passageraren-våldsverkaren befinner sig ensam med droskföraren utan att taxistationen eller andra känner till vem passageraren är. Den andra faktorn är att i bilen finnes en viss summa pengar. Strävandena att bereda droskförarna ett ökat skydd bör därför främst ta sikte på dessa faktorer.

Till kommunikationsdepartementet har inkommit en mångfald — inemot ett hundratal — förslag till tekniska lösningar av ifrågakommande skyddsproblem. För att få förslagets praktiska användbarhet bedömd uppdrogs åt Svenska uppfinnarkontoret att till departementet inkomma med utlåtande i ärendet. Uppfinnarkontorets utredning jämte förslag till vissa tänkbara lösningar har varit föremål för remissbehandling. Den 13 januari 1958 erhöles statens biltrafiknämnd, vari finns representanter för bland annat yrkeschaufförernas och droskbilägarnas fackorganisationer, i uppdrag att avge ett slutligt, sammanfattande yttrande i frågan, med förslag till ifrågakommande åtgärder från statsmakternas sida. Med hänsyn till den senaste tidens inträffade rånöverfall på droskförare ålades nämnden att skyndsamt fullgöra uppdraget.

Frågan om vilka åtgärder, som bör vidtagas för att bereda droskförarna ett

Om åtgärder till ökad säkerhet för taxi- eller droskförare ökat skydd mot rånöverfall, har vidare diskuterats vid ett i början av denna månad i kommunikationsdepartementet anordnat sammanträde, vari deltog, förutom jag själv och inrikesministern, representanter för statens biltrafiknämnd, statspolisen, statens kriminaltekniska anstalt, Svenska droskbilägareförbundet och Svenska transportarbetarförbundet. Överläggningarna avsåg att få fram ett urval av skyddsåtgärder, som närmast bör komma i fråga, och därigenom underlätta och påskynda att biltrafiknämndens översyn leder fram till konkreta resultat. Av stort värde är att dessa intresseorganisationer, vilka såsom jag nyss nämnde, är representerade i biltrafiknämnden, vid dessa överläggningar förklarade sig beredda att på allt sätt aktivt medverka till frågans lösning.

Jag vill till slut mot bakgrunden av det sagda kraftigt understryka, att jag anser det vara ytterst viktigt, att allt som rimligen kan göras för att öka droskförarnas säkerhet till liv och lem snarast också blir gjort.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för det svar han här har lämnat på min interpellation. Jag känner mig föranlåtten att alldeles särskilt tacka för det positiva innehåll som kännetecknar svaret.

Våra taxiförarens rättslöshet gentemot samhällets kriminella element har som bekant på senaste tiden starkt upprört den svenska allmänheten, och alldeles särskilt har så varit fallet efter det upprörande taximordet i Boden i julas och de försök till dylika taximord, som sedan dess ägt rum på ett flertal håll i landet.

Ingen av oss torde fullt kunna sätta sig in i hur det känns för en gammal ensam mor att just på självaste julafton erhålla det förkrossande budskapet att hennes ende son och enda stöd i livet fallit offer för en rånmördares kula. Ingen torde heller rätt kunna pejla djupet av den ständiga oro och ångslan som dag och natt besjälar taxiförarnas

familjer. Man kan ju aldrig veta om vederbörande efter utförd körförrättning återkommer till de sina med livet i behåll eller inte.

Det är dessa omständigheter som närmast föranledde min interpellation under medvetande om att denna yrkesgrupp, denna medborgargrupp, har samma rätt som alla andra att påkalla samhällets ingripande till sitt skydd.

Nu är jag emellertid fullt medveten om att vi här har att göra med ett ytterst svårbemästrat problem, men detta får ändå inte avhålla oss från att med allvar försöka komma till rätta med detsamma.

Åtskilliga uppslag har enligt vad som framgår av svaret kommit till synes på senaste tiden, varigenom man tror sig kunna presentera en betryggande eller i varje fall en något så när betryggande lösning. En lösning som hundraprocentigt skyddar taxiföraren till liv och lem torde det emellertid inte gå att åstadkomma, detta därför att föraren och hans passagerare i varje fall något ögonblick måste komma i kontakt med varandra, och bråkdelan av ett sådant ögonblick kan vara nog för en vettvilling att förpassa föraren till evigheten.

Men, som sagt, svårigheterna får i detta fall inte avhålla samhället ifrån att i görligaste mån söka nå fram till ett för vederbörande taxiförare betryggande förhållande.

Det är därför med tillfredsställelse jag finner, att statsrådet genom hänvändelse dels till Svenska uppfinnarekontoret och dels till statens biltrafiknämnd — den senare i samråd med yrkeschaufförernas och droskbilägarnas egna fackorganisationer — infordrat konkreta förslag till åtgärder från statsmakternas sida som slutligen kan föra fram till en lösning.

Den överläggning, som statsrådet haft med inrikesministern och övriga av ärendet berörda parter, bär vittne om att man ser med största allvar på den fråga det här gäller, och det är med tillfredsställelse och tacksamhet jag noterar slutorden i kommunikationsministerns svar, vari han understryker vik-

Ang. återföring av fonderade LKAB-medel

ten av »att allt som rimligen kan göras för att öka droskförarnas säkerhet till liv och lem snarast också blir gjort.»

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 53, med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m., hänvisades densamma, såvitt angick dels överskridande av viss anslagspost i avlöningsstaten för kontrollstyrelsen, dels ock ändring i vissa delar av Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition, bilaga 9, punkten 39, framlagda förslag, till statsutskottet samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 56, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, m. m.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 57, rörande ratifikation av europeisk konvention angående fredlig lösning av tvister.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 60, angående återbäring av vissa skattebelopp; och

nr 62, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag för försvarsändamål.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174), bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning

av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till rikstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2**Ang. återföring av fonderade LKAB-medel**

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

1. godkänna, att de för framtida investeringar i LKAB fonderade medlen toges i anspråk på sätt i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1958 föreslagits;

2. Till återföring av fonderade LKAB-medel å tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 189 977 000 kronor.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Staxång* och *Cassel* ansett, att utskottets yttrande under förevarande punkt bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

1. godkänna, att de för framtida investeringar i LKAB fonderade medlen toges i anspråk på sätt utskottet i det av reservanterna förordade yttrandet föreslagit;

2. till återföring av fonderade LKAB-medel å tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor.

Ang. återföring av fonderade LKAB-medel

Därjämte fanns vid utlåtandet fogat ett särskilt yttrande av herrar *Boman*, *Sundelin* och *Sunne*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå, fröken *Vinge* samt fröken *Liljedahl*.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Enligt det avtal som för några år sedan träffades mellan TGO och staten, ett avtal som konfirmerades av riksdagen 1956, skulle för budgetåren 1955/1956 och 1956/1957 inga avsättningar ske till dispositionsfond eller för medelsreservation av annat slag. Överenskommelsen innebar vidare att den 1955 gjorda avsättningen på 50 miljoner kronor till dispositionsfonden skulle utbetalas i september 1957. Riksdagen beslöt 1956 att den på staten belöpande utdelningen för dessa två budgetår skulle avsättas till budgetutjämningsfonden och där särredovisas. Motsvarande belopp skulle överföras till ett särskilt konto i riksbanken, och återföring av medlen till LKAB skulle sedermera ske.

Detta är helt summariskt bakgrunden till vad som nu skall beslutas. Man kan, det vill jag redan från början säga, alltså inte bestrida att det nu föreliggande förslaget är en följd av ett av riksdagen tidigare fattat beslut. Det fanns emellertid reserveringar då, som hade en annan uppfattning om hur det skulle förfaras i detta hänseende. Från högerpartiets sida yrkades nämligen, att den del av utdelningen från LKAB, som kunde anses som normal statsinkomst, inte skulle avsättas. I den mån den under fonden för statens aktier redovisade inkomsten emellertid motsvarades av medel, som normalt skulle ha fonderats inom LKAB, därest inlösenbeslutet inte hade kommit emellan, borde motsvarande belopp reserveras för att återföras till företaget. Till denna del, ansåg nämligen reserveringarna då, var statsinkomsten att betrakta som ett av speciella skäl till statsverket inlevererat internt företagssparande.

Vi har ingen anledning att i dag ändra den uppfattning vi hade 1956, och detta så mycket mindre som det stats-

finansiella läget som alla vet sedan dess sannerligen inte har förbättrats.

Reservanternas förslag nu går ut på att sammanlagt 100 miljoner kronor av de på särskilt konto i riksbanken avsatta medlen skall återföras till LKAB. Återstående belopp på kontot, ungefär 90 miljoner kronor, skulle överföras till budgetutjämningsfonden. Orsaken till att reservanternas stannat för 100 miljoner att återföras till LKAB är att hela det belopp, som staten erhållit, med stor sannolikhet inte skulle ha gått till fondering. Jag vill påminna om att det 1955 rörde sig om 50 miljoner kronor.

Till vad jag här i all korthet sagt kommer vidare en ur principiella synpunkter viktig fråga, nämligen att det är olämpligt att prioritera just statliga företag. Investeringsutrymmet är som alla vet mycket litet, och här rör det sig dock i realiteten om ett investeringsbemyndigande. Vi menar att ur samhälls-ekonomisk synpunkt fri konkurrens är önskvärd om de knappa kapitalresurser vi nu har.

Med denna korta framställning, herr talman, ber jag få yrka bifall till reservationen.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Den ståndpunkt, som fröken Ebon Andersson på högergruppens vägnar intar i dag, förfäktade den meningsriktning som jag tillhör redan år 1956, när riksdagen beslöt att alla staten tillkommande vinstmedel från LKAB skulle avsättas till budgetutjämningsfonden. Vi hävdade då, att endast 30 miljoner kunde beräknas vara en sådan utdelningsökning som stod i samband med avtalet mellan staten och TGO. Det skulle ha gjort 60 miljoner för de två budgetår det är fråga om. Resten borde ha ingått i statens löpande inkomster.

Emellertid lyckades vi för två år sedan icke vinna gehör för våra synpunkter. Riksdagen beslöt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att avsätta alla vinstmedel till budgetutjämningsfonden. Riksdagen har redan tagit ställning i

Ang. återföring av fonderade LKAB-medel

detta ärende, och vad som nu föreslås från Kungl. Maj:ts sida är endast en konsekvens av det beslut som riksdagen fattade 1956. Under sådana omständigheter har vi inte funnit anledning att göra något särskilt yrkande i dag.

Jag har bara velat ge till känna vilken ståndpunkt vi intog redan för två år sedan, men som vi inte lyckades vinna gehör för. Jag har, herr talman, inget yrkande.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Efter herr Ohlons inlägg skulle jag kunna inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan. Herr Ohlon har ju, vilket för övrigt också fröken Andersson gjorde, framhållit att riksdagen egentligen redan har fattat beslut i denna sak.

I anledning av vad fröken Andersson sade vill jag emellertid tillägga, att när staten nu skall så att säga återställa LKAB:s resurser, är bakgrunden den, att man under tre år inte har kunnat göra några avsättningar till dispositionsfond eller andra fonderingar inom företaget. Då man nu från statens sida skall infria de löften, som gavs år 1956, är det uppenbart, att företaget inte kan klara sig med att bara få ett belopp, som motsvarar den statens andel som skulle ha stått kvar i företaget om inte den nu företagna överföringen av äganderätten i LKAB skett. För att LKAB skall kunna arbeta under rimliga ekonomiska förhållanden bör staten nu även tillskjuta den andel som gått förlorad genom att TGO tagit ut sina pengar. Det är bara helt naturligt att TGO tagit ut sin andel, ty efter beslutet om överföring av äganderätten till staten ville TGO självfallet inte vara med om att ytterligare bygga upp företagets resurser.

Med detta vill jag bara ha sagt, att man inte utan vidare kan räkna på det sätt som fröken Andersson gjorde.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag vet mycket väl att det i debatten har kommit fram den syn-

punkten, att vad som här föreslås egentligen bara är en följd av ett av riksdagen tidigare fattat beslut. Men det är väl ingenting som hindrar att riksdagen kan ändra ett tidigare fattat beslut om förutläggningarna för detsamma förändrats. Så har nämligen skett här. Det är ju de facto så, att investeringsutrymmet, som alla vet, har minskats under senare år.

Man säger nu att företaget inte kunnat göra några avsättningar under tre år. Det är riktigt. Vi förnekar heller inte behovet av att företaget nu måste tillföras vissa medel, nämligen 100 miljoner kronor. Längre vill vi inte sträcka oss bl. a. därför att man inte vet hur mycket företaget skulle ha kunnat avsätta under dessa år.

Om riksdagsbeslut skall anses vara heliga och bestå för all framtid, vill jag för övrigt hänvisa till att det ju inte är så ovanligt att riksdagen ändrar sig. Jag vill påminna om att riksdagen har beslutat att avsätta belopp motsvarande den extra bolagsskatten på särskilt konto i riksbanken, där dessa medel skulle, som det hette, steriliseras. Huruvida det sker vilar väl i gudarnas knän. Nu vill finansministern, som kanske också en och annan vet, ta dessa medel i anspråk för en formell minskning av statsskulden. Den åtgärden måste väl anses vara av precis samma karaktär som den vi nu föreslå.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, var med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader; och

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende handelsdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till statsutskottet.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mannerskantz* m. fl. (I: 291) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher* m. fl. (II: 377), hade hemställts, dels att riksdagen måtte med avslag på Kungl. Maj:s proposition nr 1, såvitt här vore i fråga, ur budgeten avföra samtliga de anslagsposter, vilka funnes upptagna i vid motionerna fogad bilaga; dels att anslagen till extra utgifter måtte beräknas till i motionerna angivna belopp under varje huvudtitel; dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att under de avförda anslagen föreliggande medelsbehov måtte i mån av medelstillgång tillgodoses inom ramen för varje huvudtitels anslag till extra utgifter; dels ock att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att vid varje budgetårs slut till riksdagen måtte lämnas en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Motionerna hade hänvisats till statsutskottet i vad de icke avsåge jordbruksärenden.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1) att motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu vore i fråga, icke måtte av riksdagen bifallas;

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i anledning av motionerna anförde.

Reservation hade avgivits av, utom annan, fröken *Andersson*, herr *Staxäng*, fröken *Karlsson* och herr *Gerhard Nilsson* i Gävle, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu vore i fråga,

1) godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent;

2) besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skulle till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Fröken **ANDERSSON** (h):

Herr talman! Reservanternas tar sikte på de yrkanden som har framställts i motionerna I: 291 och II: 377, nämligen att man skall sträva efter att väsentligt minska antalet anslagsposter i statsbudgeten. Enbart under driftbudgeten finns för närvarande cirka 1500 olika anslagsposter.

Reservanternas och motionärerna önskar att dessa anslagsposter skall sammanföras till klumpsummor under vederbörande huvudtitel. Motionärerna hänvisar bl. a. till svårigheten att relativt långt i förväg kunna beräkna behovet under de olika posterna. Det leder, menar man, bl. a. till att myndigheterna i sina petita ofta räknar med en viss marginal, vilket ju bara är naturligt. Emellertid får denna tendens kanske till resultat, att man strävar efter att spendera anslaget. Man är rädd för att mista det som man eventuellt hade kunnat spara under ett visst anslag, och om det blir något över på ett anslag är man rädd att detta kan leda till en minskning nästa år. Om man inte hade alla dessa detaljanslag, så skulle en bättre anpassning efter ändrade förhållanden kunna ske.

Det nu framlagda förslaget går ut på

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

att alla sak- och bidragsanslag på 500 000 kronor och därunder, som inte är beroende av särskilda författningar, skall avföras ur budgeten och motsvarande uppräknig i stället ske under de olika huvudtitlarnas anslag för extra utgifter. Detta medför enligt vår mening en bättre hushållning, och därför skulle det kunna ske en nedprutning med i runt tal 20 procent. Jag medger att detta, ytligt sett, är en smula chockerande, men det är näppeligen så chockerande som när man studerar budgeten och utfallet av denna.

Naturligtvis kan det diskuteras, var man skall draga gränsen. Vi har stannat vid 500 000 kronor, men fastän andra gränser mycket väl kan tänkas, har reservanterna stannat vid det belopp som föreslagits i motionerna.

Det är visserligen alldeles riktigt, som det har påpekats, att alla dessa anslag i och för sig inte är oviktiga. Det kan finnas relativt små anslag, som är av principiell betydelse, och i så fall uppstår det naturligtvis vissa problem — jag återkommer strax till frågan, i vad mån riksdagen där skall kunna säga sitt ord.

Det har i detta sammanhang och vid andra tillfällen hänvisats till en hel del fördelar med en sådan omläggning som här föreslagits. Den skulle t. ex. medföra en mer ingående prövning av de olika anslagsbehoven än som nu kan ske under det forcerade budgetarbetet. Även riksdagens arbetsbörda, i den mån den nu är så stor, skulle med denna omläggning kunna minskas. Inom parentes vill jag säga, att det då kanske bleve litet bättre tid över till prövning av de verkligt stora frågorna.

Nu säger man, att detta förslag skulle minska riksdagens makt, och man har till och med sagt att dess genomförande skulle sätta riksdagen ur spel. Jag påminner då om att det ändå rör sig om relativt små anslag, och jag vill i sammanhanget betona, att motionärer och reservanter sannerligen inte har någon önskan att i onödan beskära riksdagens makt och myndighet. Men, som utskottet också framhåller: »Det lärer inte kunna förnekas att den nuvarande stats-

budgeten i viss utsträckning upptar anslag eller anslagsposter, som måste anses väl detaljerade och beträffande vilka riksdagens granskning i praktiken framstår såsom övervägande formell.»

Det är så sant som det är sagt, och det är i själva verket detta, som hela förslaget bygger på.

För övrigt tar motionärerna också sikte på just riksdagens ställning i sammanhanget. I motionen hänvisas t. ex. till två utvägar, på vilka riksdagen kan hävda sin s. k. makt. Å ena sidan kan den i efterhand, t. ex. via statsrevisionen eller eljest, uttala sig om Kungl. Maj:ts åtgärder, å andra sidan kan den i sina skrivelser anhålla om prioritet för det ena eller andra ändamålet, och detta kan ske på grundval av avgivna motioner.

Herr talman! Det vore en hel del att tillägga, men jag skall inte upptaga tiden längre utan nöja mig med att yrka bifall till reservationen.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Det som är den djupa meningen med denna motion är att man skall försöka städa upp i statsverkspropositionen, föra ihop ett antal anslagsposter i större grupper och därigenom kunna uppnå en besparing, som skulle motsvara 20 procent på den samlade anslagssumman. Fröken Andersson framhöll, om jag förstod henne rätt, att detta får sägas vara en djärv tanke, och jag vill livligt understryka, att det måste sägas vara en mycket djärv tanke, att det skulle kunna komma ut något så gott av denna tekniska åtgärd — ty det är ju ändå endast en sådan som förslaget innebär.

Om det resonemanget håller, skulle det ju vara så att en massa av de styrelser och institutioner som nu får anslag skulle så att säga leva i högönsklig välmåga och utan vidare kunna avstå från en del av anslagen. Jag tror nog att denna tanke är ganska främmande för flertalet riksdagsmän, ty många gånger, i synnerhet under början av riksdagsperioderna, utsätts vi ju här för uppvakt-

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

ningar från olika intressegrupper, som kanske både riktigt och sakligt kan argumentera för ökningar av de olika posterna. Jag har svårt att föreställa mig, att man skulle kunna komma nämnvärt framåt på den linje som fröken Andersson här har anvisat.

Sedan kan det ju, som fröken Andersson också framhöll, kanske finnas en del skäl för att reservera sig även mot själva systemet att slå ihop de olika anslagen, oavsett vad de avser och oavsett storleksordningen, bortsett då från den gräns som skulle dras vid en halv miljon kronor. Som det framgår av trycket finge man då en post extra utgifter, som ibland skulle gå upp till icke mindre än 19 miljoner kronor. Det är väl ändå alldeles uppenbart, att riksdagen vill ha besked om vad som finns bakom ett så stort belopp. Det kan inte vara realistiskt att tro, att riksdagen skulle vilja vara med om att klubba ett så stort anslag utan att veta vad det skulle användas till, och då får man ändå ge sig in på att försöka i statsverkspropositionen redovisa dessa klumpsummor och jag förmodar även gå in i detalj på de delposter som de skall tillgodose.

Man har här föreställt sig att besparingar skulle kunna nås genom att anslagens storlek inte fastslogs i varje enskilt fall, utan Kungl. Maj:t skulle få befogenhet att efter hand dela ut pengarna. Jag tror att också den tankegången är orealistisk. Det skulle innebära att ett verk, en styrelse eller en institution fick ringa till departementet och fråga: »Hurdan är situationen i dag? Vilka utsikter har vi egentligen att få det och det önskemålet tillgodosett?» Jag förmodar att i varje fall departementscheferna skulle vilja betacka sig för uppgiften att besvara den sortens frågor; det tror jag inte kan vara särskilt angenämt.

Bortsett från dessa synpunkter kan det emellertid naturligtvis ändå finnas skäl att sammanslå en del anslagsposter. Det är möjligt att man vid en noggrann granskning skulle träffa på anslag till ungefär samma ändamål, småbelopp som det kanske ur rent teknisk synpunkt skulle vara en fördel att slå ihop. Det är

det som har gjort att utskottets majoritet inte har velat motsätta sig en översyn. Jag betonar att vi inte direkt beställt en sådan, men vi menar att om regeringen finner skäl att företa en sådan översyn i syfte att sammanföra vissa anslagsposter, vill vi inte motsätta oss en sådan.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Herr Holmqvist underströk mycket starkt i sitt anförande, att det var en synnerligen djärv tanke som motionärerna framfört. Men herr Holmqvist har dock själv skrivit under det utskottsutlåtande, där det framhålles att tanken i varje fall inte är ny. En utveckling i denna riktning har nämligen skett beträffande kapitalbudgeten, och jag tror att ändringen där har visat sig vara ganska fördelaktig.

Jag måste nog med förlov säga att jag ställer mig rätt skeptisk till det här talet om att riksdagens makt skulle minskas och att riksdagsmännen vill pröva det och detta. Jag har ingen statistik på saken, men det vore ganska intressant att veta hur ofta det har hänt här att Kungl. Maj:ts förslag ändrats. Jag har litet svårt att förstå herr Holmqvists resonemang just på den punkten, ty han hör ju inte till pionjärerna, när det gäller att ta Kungl. Maj:ts förslag i kritiskt övervägande, och även om han gör det — vi arbetar alltid mycket samvetsgrant på femte avdelningen — hör han väl till dem som är minst ivriga att ändra på någon som helst punkt i Kungl. Maj:ts förslag, det vågar jag säga.

Det har vidare sagts att riksdagen vill ha besked om de 19 miljoner kronor varmed prutningen skulle kunna ske. Ja, det förs ju resonemang om den saken både i motionerna och i reservationen.

Utskottsmajoriteten har — och det noterar jag med tacksamhet — ansett att det dock behövs en översyn. Vad vi reserveranter inte velat gå med på är att frågan hänskjuts till en utredning som

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

kanske blir färdig någon gång om ett eller annat decennium. Jag tror att det är nödvändigt att vi gör någonting ganska snart, ty det är, jag vågar säga i 98 procent av samtliga fall, ganska meningslöst att riksdagen prövar varje enskild anslagspost. Här får vi t. ex. pröva huruvida det behövs en eller annan vaktmästare mer eller mindre i något stort verk, huruvida denne skall placeras i tionde eller tolfte lönegraden o. s. v. Detta kan inte innebära en klok hushållning med riksdagsmännens arbetskraft. Jag har fullt klart för mig, herr Holmqvist, att löneanslagen inte berörs av reservanternas förslag, men vi hoppas ju att också de så småningom skall hänföras dit. Ty något mer meningslöst än att sitta och plocka med dessa detaljer får man leta efter.

Herr **HOLMQVIST** (s) kort genmäle:

Herr talman! Det föreföll som om fröken Andersson ville försöka göra det lättare för mig att ansluta mig till reservationen genom att säga att det är så sällan jag vill ändra på anslagsposter som är upptagna i propositionen. Jag vill kvittera den artigheten med att säga, att det finns ledamöter av kammaren som kanske mer än fröken Andersson försöker rubba på dem. Men nog får det väl anses vara värdefullt att vi har den möjligheten. Om vi gav upp den rättigheten vore det väl inte så stor glädje med att vi träffades här och dryftade frågorna.

Det är möjligt — och därvidlag håller jag med fröken Andersson, det sade jag redan i mitt tidigare anförande — att man kan finna anslagsposter som det vore skäl att sammanföra. Vad jag har gått emot, och det ganska bestämt, är den mycket enkla regel för tillvägagångssättet som har anvisats i den motion som vi behandlar.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Jag har medverkat till att föra fram denna motion i första

kammaren, men det är min medmotiönär i andra kammaren som har lagt ner det största arbetet på att författa den.

Anledningen till att jag velat understödja hans förslag är att jag under min riksdagstid — såväl under de rätt många år, då jag deltagit i arbetet på statsutskottsavdelningar, som under min statsrevisorstid — funnit att det faktiskt inte är ägnat att inom ett ämbetsverk, en styrelse eller liknande institutioner alltid befrämja det lämpligaste användandet av de anslagna medlen, om dessa från början är uppspaltade såsom nu sker, och detta även fastän anslagen anvisats efter äskande av ämbetsverket.

Om man har denna uppdelning, och överflyttningar anslag emellan inte kan ske, kommer det att bli så att man under löpande budgetår är rädd för att det skall bli någonting kvar på ett anslag, även om man har svårt att göra av med det. Följden blir att man gör slut på anslaget på relativt onödiga saker, medan kanske andra anslagsposter under samma ämbetsverk och i varje fall under samma huvudtitel är ofullständigt tillgodosedda. Det finns med det system, som vi nu har, för små möjligheter att göra en smidig anpassning. En sådan anpassning skulle kunna göras på det sättet, genom samverkan mellan vederbörande departementschef och vederbörande verkschefer, att man uppnådde full effekt i verksamheten och ändå kunde spara in en del medel. Jag har genom intryck, som jag samlat vid olika tillfällen, kommit till den uppfattningen att det finns möjligheter att på ett smidigare och bättre sätt använda de medel, som skattebetalarna lämnar till statsverket.

Sedan är det ju klart, att när ett sådant här förslag föres fram är alla människor inriktade på att hitta fel i det, och fel i dess detaljer. Jag vill inte påstå att ett förslag, när man första gången lägger fram det, kan anses vara fullkomligt. Men det finns inget bättre sätt, herr talman, att få det att fungera bra än att prova det. Om man avstår från att prova en sak och väntar tills dess man kommit fram till något i teorien

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

uppfunnet system, som säger att ett förslag är klanderfritt, blir ju aldrig någonting ändrat. Det är därför jag tycker att det vore riktigt att man provade den här föreslagna anordningen.

Såvitt jag har kunnat förstå dels av herr Holmqvists anförande och dels av andra uttalanden här i huset anser man, att vårt förslag skulle innebära, att riksdagens och dess ledamöters möjligheter att kunna göra sig gällande skulle minskas. Men jag tror inte det heller, herr talman! Låt mig ta ett exempel. Om det är några som ömmar för ett anslag (av mindre storleksordning) — t. ex. anslaget till soldathemmen, vilket inte är att betrakta som en del av ett ämbetsverks rörelse utan som är ett bidragsanslag — vet vederbörande under vilken huvudtitel det förekommer. Man vet att anslaget under föregående budgetår har utgått med ett belopp som är mindre än 500 000 kronor, och man kan alltså räkna med att detta belopp ligger i den klumpsumma, som upptages för denna huvudtitel. Då är det ju enkelt att skriva en motion, likaväl som man kan göra det nu. Det är bara att hemställa, att riksdagen måtte uttala, att anslaget till soldathemmen skall upptagas med så och så mycket. Om riksdagen emellertid — vilket den ju ofta är rätt ovillig att göra redan nu, när man direkt yrkar att anslaget skall upptagas med ett visst belopp — skulle bifalla motionen, uttalar riksdagen vid behandlingen av detta extraanslag under vederbörande huvudtitel, att departementschefen bör tillse att anslaget inte utgår med lägre belopp. Jag kan inte tänka mig att vederbörande departementschef kommer att gå emot riksdagen när den gör ett sådant uttalande. Såsom fröken Andersson redan sagt, lär väl inte under en riksdag så många motioner av detta slag ha framgång. Det är väl därför inte större risk att departementschefen spräcker det hela än vad det skulle vara, om samma anordning varit rådande nu, då vi ser hur liten del av motionerna som bifalles.

För övrigt föreslås ju i motionerna, att vederbörande departementschef nästa år skall redovisa, hur han har använt

detta extraanslag. Jag föreställer mig att det kommer att ske i form av en likadan lista, som den som finns fogad vid motionen. Det kommer alltså att föreligga en tabell, där var och en kan se hur klumpanslaget använts. Riksdagen kan alltså konstatera, om vederbörande departementschef dristat sig att göra tvärt emot vad riksdagen sagt, och då lär det väl vara möjligt för riksdagen att säga ifrån, att på det sättet får inte statsrådet trotsa riksdagen.

Jag tror inte att det där spöket, som man här vill framkalla, är till finnandes, utan jag är säker på att vi relativt snart skulle få till stånd en ganska god praxis, där detta system fungerade bra. Utan att beskära riksdagsledamöternas och riksdagens rätt att bestämma även i mindre frågor skulle man få ämbetsverken att hushålla med medlen på ett förståndigare sätt och departementschefen att göra detsamma. Han skulle dessutom kanske kunna hålla ett mera vakande öga över hur ämbetsverken hanterar medlen.

Jag anser att detta är ett uppslag, som inte är dåligt nog att helt och hållet förkastas utan som jag tror kan mogna fram så småningom. Man kan ju bestämma ett annat belopp — ett lägre belopp än 500 000 kronor — om man vill pröva systemet. Jag anser att det hade varit riktigtast att man verkligen gjorde det — även om det med rätta skulle kunna kallas för ett djärvt grepp — och i praktiken prövade hur systemet skulle fungera.

Jag ber därför att få ansluta mig till yrkandet om bifall till reservationen.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Egentligen är det kanske överraskande, att herr Mannerskantz står bland undertecknarna av denna motion, ty man kan ju minst av allt säga, att han skulle sakna lust att vara med och bestämma — herr Mannerskantz har ju i allmänhet mycket bestämda meningar och är en självständig natur. Jag har undrat över hur detta kunde hänga ihop.

Nu när jag hört hans inlägg förstår jag, att han har en brasklapp i motio-

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

nen, då det säges, att man i efterhand kan granska vad regeringen har gjort och hur den förvaltats sitt pund; då kan man efteråt komma med pekpinnen. För min del befarar jag, att en sådan ordning skulle leda till att vi i efterhand finge en hel rad uttalanden om prioritet för det ena och det andra ändamålet och att vi i grund och botten inte skulle nå längre på denna väg än vi redan är.

Jag förstår mycket väl, att motionen har kommit till kanske främst därför att man önskar kunna säga till svenska folket: »Här vill vi motionärer spara in 20 procent på statsutgifterna.» Men då tycker jag, herr Mannerskantz, att man skall vara lika angelägen att tala om för de svenska ämbetsmännen, att man från motionärernas sida anser dem vara slösare, att de sköter sina sysslor på sådant sätt, att det skulle finnas möjligheter att pressa ned statsutgifterna med 20 procent. Jag tror att det är ganska viktigt, att man i så fall vänder sig också till den kåren och talar om att den förvaltar sina åligganden på ett dåligt sätt. Jag anser nu inte att ett sådant påstående skulle vara riktigt. Ämbetsmännen granskar säkerligen de olika anslagen mycket noga — det ligger väl just i förvaltningens anda och idé, att den kritiskt skall granska äskanden om anslag till olika ändamål. Men det vore som sagt angeläget, herr Mannerskantz, att motionärerna också talade om var de anser att hela felet ligger.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag har själv formulerat de delar av motionen, som rör riksdagens möjligheter, och jag har ansett att huvudvikten inte ligger på granskningen i efterhand utan på de möjligheter man vid varje riksdag har att ge anvisningar och uttrycka önskemål beträffande de extraanslag, som det är fråga om på någon huvudtitel. Meningen har inte varit att lägga tyngdpunkten på eftergranskning. Vi lär inte komma in i den dåliga vanan, att när riksdagen nekat bifalla en motion om ett visst

anslag och regeringen sedan följt riksdagens uttalande, så skulle man i efterhand söka få riksdagen med på att rikta klander mot departementschefen för att han följt riksdagens anvisning. Det tror jag vore verklighetsfrämmande.

Sedan är det möjligt, att man kan bli utnämnd till buse, om man försöker göra gällande att det slösas med pengar i statsförvaltningen — men i så fall får man väl ta den risken, ty någon måste ju ibland säga ifrån på den punkten! Jag vill för min del inte formulera det så, att man kan betrakta de svenska ämbetsmännen som slösare, utan det är väl samma förhållande här som Seneca eller Cicero uttryckte med orden om den romerska senaten, att »de enskilda senatorerna är utmärkta män, men senaten är ett odjur». Ämbetsmännen är säkerligen i de allra flesta fall utmärkta människor, men sammanlagt finns det en byråkratisk organisation som är svår att komma åt och som inte alltid ser till att alla statens medel användes på det absolut bästa sättet.

Detta är min erfarenhet, och om herr Holmqvist inte haft fullt så skarpa ögon när han granskat förhållandena så är det att beklaga; det kan man dock se, om man använder sin iakttagelseförmåga riktigt ordentligt, och då gäller det för herr Holmqvist, tycker jag, att skärpa sin blick litet mer till nästa gång.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen till en början, att han ville fästa kammarledamöternas uppmärksamhet därpå, att det förevarande utlåtandet föreläge i ett såsom kartongblad betecknat omtryck, vilket i fråga om den av fröken Andersson m. fl. avgivna reservationen företedde vissa skiljaktigheter från reservationens ursprungliga avfattning. Därpå yttrade herr talmannen, att under den nyss avslutade överläggningen yrkats, dels att utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fröken Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen i dess omtryckta lydelse.

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av vissa anslag under nionde huvudtiteln

Härefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av vissa anslag under nionde huvudtiteln

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till jordbruksutskottet.

De likalydande motionerna I: 291 av herr *Mannerskantz* m. fl. och II: 377 av herr *Heckscher* m. fl. (för vilkas innehåll redogjorts ovan å s. 15) hade, evad de avsåge jordbruksärenden, hänvisats till jordbruksutskottet, som i det nu ifrågakvarande utlåtandet hemställt,

1) att motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu vore i fråga, icke måtte av riksdagen bifallas;

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad jordbruksutskottet i anledning av motionerna anført.

Reservation hade anförts av herrar *Eskilsson*, *Hæggblom* och *Östlund*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 291 och II: 377, såvitt nu vore i fråga,

1) godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent;

2) besluta, att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skulle till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Herr **ESKILSSON** (h):

Herr talman! Reservationen till jordbruksutskottets utlåtande nr 5 överensstämmer, som kammarens ledamöter säkert har funnit, i sak helt med yrkandet i reservationen till statsutskottets just behandlade utlåtande nr 28. Genom beslutet nyss har kammaren tagit ställning till själva principfrågan, och med anledning av utgången i detta ärende har jag, herr talman, intet särskilt yrkande under denna punkt.

Herr **SVEDBERG, LAGE**, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fråga om befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i visst fall av kronans rätt till danaarv m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälskinn jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen anginge det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1958 skall utgå, jämte i ämnet väckta motioner.

I innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att skogsvårdsavgift enligt förordningen om skogsvårdsavgift skulle för år 1958 utgå med 1,25 promille.

Statsverkspropositionen hade, såvitt anginge det promilletal varmed skogsvårdsavgiften för år 1958 skulle utgå, hänvisats till bevillningsutskottet.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

I. motionen II: 135 av herr *Wachtmeister*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att skogsvårdsavgiften för år 1958 skulle fastställas till 0,75 promille; samt

II. motionen II: 239 av herrar *Rubbestad* och *Börjesson*, vari hemställt, att riksdagen måtte, med hänsyn till de starkt stegrade taxeringsvärdena, besluta fastställa skogsvårdsavgiften till 1 promille mot för närvarande 1,5 promille.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt,

A. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skogsvårdsavgiften besluta, att skogsvårdsavgift enligt förordningen om skogsvårdsavgift skulle för år 1958 utgå med 1,25 promille,

B. att följande motioner, nämligen

1) motionen II: 135 av herr *Wachtmeister* samt

2) motionen II: 239 av herrar *Rubbestad* och *Börjesson*, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt en vid betänkandet fogad reservation hade herrar *Hagberg*, *Spetz*, *Söderquist*, *Bengtson*, *Alvar Andersson*, *Kollberg*, *Nilsson* i Svalöv, *Gustafson* i Göteborg, *Persson* i Svensköp och *Vigelsbo* ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skogsvårdsavgiften samt motionen II: 135 av herr *Wachtmeister* och motionen II: 239 av herrar *Rubbestad* och *Börjesson*, besluta, att skogsvårdsavgiften enligt förordningen om skogsvårdsavgift skulle för år 1958 utgå med 1,00 promille.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! När formen för uttagande av skogsvårdsavgift ändrades år 1946, skedde detta efter förslag av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning. Denna utredning hade beträffande storleken av skogsvårdsavgiften i relation till statsbidrag förordat, att nettoomkostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skulle bestridas med skogsvårdsavgifter, medan avlöningarna skulle stanna på statsverket. Härför erfordrades på grundval av 1945 års fastighets-taxering ett uttag av 1,3 promille på det taxeringsunderlag varpå skogsvårdsavgifterna borde beräknas. Departementschefen följde emellertid på denna punkt inte utredningens förslag utan föreslog, att skogsvårdsavgiften skulle bestämmas till 1,5 promille. Departementschefen anförde därvid: »För avvägning av skogsbrukets bidrag genom skogsvårdsavgifter till skogsvårdsstyrelseverksamhetens finansiering saknas fasta hållpunkter. Att skilja mellan sådana styrelsernas arbetsuppgifter, som är rent statliga och andra låter sig i regel inte göra.»

Jordbruksutskottet som tillstyrkte bifall till propositionen, ville icke motsätta sig att avgiften fastställdes så att den motsvarade ungefär två tredjedelar av det för ifrågakommande budgetår beräknade medelsbehovet, vilket betydde att avgiften då behövde uttagas med 1,5 promille, det högsta promilletal som enligt utskottet finge ifrågakomma.

Detta jordbruksutskottets uttalande

kan icke rimligen tolkas så att skogsvårdsavgiften regelmässigt skulle vara två tredjedelar av nettokostnaden för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Att jag använder ordet »nettoomkostnaden» beror på att skogsvårdsstyrelserna debiterar avgifter för biträde vid stämplingar o. s. v., för närvarande lägst 46 kronor per dag. Detta får alltså skogsägarna betala oavsett om skogsvårdsavgift utgår.

Vid 1952 års fastighetstaxering höjdes underlaget för skogsvårdsavgiften med 75 procent och därmed också avgifternas totalsumma med 75 procent. Under tiden mellan åren 1946 och 1953 hade anslaget till skogsvårdsstyrelserna stigit från 6 200 000 kronor till 12 564 000 kronor, beroende bl. a. på att nya uppgifter, som helt torde få anses tjäna allmänna eller statliga intressen, hade tillagts styrelserna. Skogsstyrelsen föreslog därför redan då, att promilletalet skulle fastställas till 1, medförande en ökning av avgifterna från 4,6 till 5,2 miljoner. Departementschefen förordade dock ett fortsatt uttag av 1,5 promille, vilket innebar en ökning av skogsvårdsavgifterna till 7,8 miljoner kronor, vilket då motsvarade något mer än hälften av statsanslaget till skogsvårdsstyrelserna. Bevillningsutskottet, som tillstyrkte bifall till propositionen, uttalade, trots att skogsvårdsavgifterna åren närmast före 1953 legat avsevärt under hälften av statsanslaget och efter höjningen fortfarande bara något över hälften, följande: »Såsom tidigare nämnts utgör höjningen av berörda inkomst cirka 3,2 miljoner kronor från och med innevarande budgetår. Inom utskottet har uttryckts önskemål om att denna ökade tillgång på skogsvårdsavgiftsmedel skulle tillgodoföras skogsnäringsen i form av ökat statligt stöd åt de skogsvårdande åtgärderna. Utskottet kan för sin del ge dessa önskemål sin anslutning.»

För budgetåret 1954/55 uppräknades också anslaget med över 1 miljon kronor — om jag har räknat rätt med 1 251 000 kronor.

Herr talman! Jag har uppehållit mig så pass utförligt vid detta för att kunna

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958
slå fast, att varken utskottet eller riksdagen har bundit sig för en fördelning i nu ifrågavarande hänseende enligt relationen två tredjedelar, vilken relation i dagens läge helt mistat den motivering den möjligen kan ha haft år 1946.

Vid 1957 års fastighetstaxering har det för skogsvårdsavgift grundläggande taxeringsvärdet höjts med icke mindre än 100 procent. Med oförändrat promilletal skulle avgiften öka från 7,8 miljoner kronor till 15,6 miljoner kronor. Finansministerns av utskottet med lottens hjälp tillstyrkta förslag innebär, att skogsvårdsavgifterna ökar med cirka 5,2 miljoner kronor. Reservanterna vill vara med om en ökning med cirka 2,6 miljoner kronor. Vi anser att detta i dagens läge kan vara en rimlig avvägning, särskilt med tanke på att förut åberopade 1944 års utredning med det långa namnet uttalat, att en *mindre* årlig avgift från skogsägarna vore berättigad, medan — om denna avgift bleve hög — det kanske vore ömtåligt att belasta skogsfastigheterna med årligen utgående avgifter, oavsett om skogen lämnar någon avkastning för gäldande av avgifterna. Det kan för övrigt ifrågasättas, om denna avgift över huvud taget bör utgå. Skogsstyrelsen har varit inne på den tanken. Emellertid kommer denna fråga att prövas i annat sammanhang — vilket framgår av skogsstyrelsens uttalande, som är refererat överst på s. 2 i utskottets betänkande. Så mycket kan man väl i alla fall säga, att nog är det tveksamt, om 10,4 miljoner kronor motsvarar en »mindre» avgift.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Häri instämde herr *Johansson, Anders*, (fp).

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Kungl. Maj:t har föreslagit, att skogsvårdsavgift skall för år 1958 utgå med 1,25 promille. Jag skall inte efter herr Spetz' utförliga och riktiga redogörelse gå in på vad som förekommit tidigare, utan jag vill bara hän-

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958

visa till att i den enligt min uppfattning mycket välmotiverade motion, som avgivits av herr Rubbestad och herr Börjesson — motion nr 239 i andra kammaren — finnes en stark motivering för att skogsvårdsavgifter inte bör utgå med det belopp, som Kungl. Maj:t har föreslagit. Efter de beräkningar, som där utförts, kommer man fram till att skulle man få fram något promilletal, som vore befogat, skulle detta stanna vid 1,13 för år 1958. Såsom herr Spetz sade är dock detta tal inte absolut fastslaget, och skogsstyrelsen har föreslagit, att skogsvårdsavgiften skulle utgå med 1 promille. Det är det tal, som föreslagits i den motion jag nämnt och som är föreslaget i den reservation, som fogats till utskottets utlåtande och som för övrigt stödes av hälften av utskottets ledamöter.

Utskottet stöder sig på det beslut, som fattades för 12 år sedan — d. v. s. år 1946 — och som i princip innebar, att två tredjedelar av medelsbehovet skulle täckas genom skogsvårdsavgifter. Dessa uppgick då till ett belopp av 4,5 miljoner kronor. Man kan ifrågasätta, hur mycket denna princip egentligen har beaktats. Den har knappast någon gång kommit till uttryck, och redan året efter 1946 års beslut — d. v. s. budgetåret 1947/48 — uppgick skogsvårdsavgifterna till 5 086 000 kronor, och detta belopp utgjorde inte två tredjedelar utan 62 procent av nettokostnaden.

Det har varit samma förhållande tidigare, och för innevarande budgetår beräknas avgifterna uppgå till endast 42 procent.

I det förslag, som nu framlagts, stöder man sig på att avgifterna skulle uppgå till 66 procent. Men de hänför sig till olika beräkningar, ty motionärerna och även reservanterna anser, att man i Kungl. Maj:ts beräkningar tagit med vissa utgifter för skogsstyrelsen, som hör till undervisningen och som inte bör tagas med vid beräkningen av skogsvårdsavgifterna.

Det är särskilt ett yttrande i utskottets utlåtande, som jag inte på något sätt kan acceptera, och jag undrar vad utskottets ärade företrädare vill säga om den saken.

På s. 6 i utskottets utlåtande står en redogörelse för dessa två tredjedelar. Därefter följer: »Med hänsyn till den eftersläpning, som tidigare ägt rum och som nu bör tas igen» o. s. v. Är det verkligen utskottets mening att man skall ta igen den eftersläpning som förekommit tidigare? I så fall har jag svårt att finna någon konsekvens i att man har sänkt promilletalet från 1,5 till 1,25. Det kan ju bero på hur lång period man har tänkt sig att det skall behövas för att ta igen denna eftersläpning, men det får väl förutsättas att den skall tas igen ganska snart, och då skulle det ha varit konsekvent av utskottet att stanna vid 1,5 promille för att kunna ta igen eftersläpningen. Jag förmodar att Kungl. Maj:t inte har haft den uppfattningen, eftersom Kungl. Maj:t dock har föreslagit att skogsvårdsavgiften skall utgå med 1,25 promille och inte 1,5.

Da inte heller talet 1,25 enligt min uppfattning är motiverat med hänsyn till de beräkningar som har redovisats i motionen II: 239, kan jag inte acceptera att man beslutar enligt det förslaget, utan jag vill liksom herr Spetz yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Herr Spetz gick rätt mycket in på historiken om skogsvårdsavgiftens uppkomst. Jag skall inte komplettera honom utan snarare komplimentera honom för denna hans översikt. Dock vill jag säga några ord om hans tolkning av jordbruksutskottets uttalande på sin tid, att det inte skulle ha varit utskottets mening att man skulle gå upp till två tredjedelar.

Så gamla utskottshästar som herr Spetz och jag förstår naturligtvis omedelbart, när vi läser detta utlåtande, att här föreligger en kompromiss. Man har inte velat inskriva principen om två tredjedelar att gälla under alla förhållanden, utan man har skrivit att man inte vill motsätta sig den, men högst skall det tas ut 1,5 promille.

Vad som därefter har skett är ju att

man inte har kunnat uttaga två tredjedelar av kostnaden, beroende på att 1,5 promille inte har räckt till för två tredjedelar. I stället för 66 procent har man varit nere i något över 40, och för nu löpande budgetår lär det vara 44 procent. Men talet 1,5 promille har man hela tiden hållit fast vid.

Vidare undrade herr Bengtson vad utskottet hade menat när det skrev om eftersläpningen. Herr Bengtson är ju så tränad i internationella sammanhang, att han även i bevillningsutskottets nationella sammanhang, då det gäller enkel svenska, borde utan min pekpinne kunna tolka vad där står, nämligen att man under en lång följd av år inte har kunnat ta ut de där två tredjedelarna av medelsbehovet, och med hänsyn till denna eftersläpning bör man nu för ovanlighetens skull ta ut dessa två tredjedelar. Det första året efter det man infört skogsvårdsavgiften tog man ut två tredjedelar, och nu har man återigen efter många års eftersläpning, under vilka man inte kunnat ta ut dessa två tredjedelar, kommit dithän. Jag behöver inte vädja till herr Bengtsons intelligens, ty även om han nu kommit under den nivå, där han brukar stå, så borde han ha förstätt vad här är skrivet. — Detta om herr Bengtson och eftersläpningen.

För första gången kan man nå täckning av två tredjedelar av utgifterna med en skogsvårdsavgift som inte är 1,5 promille utan bara 1,25. Man har alltså samtidigt kunnat täcka två tredjedelar av utgifterna och sänka uttagningstalet till 1,25 promille. Jag tror, att om det gamla jordbruksutskottet från 1947 hade sett detta, skulle det ha sagt att det var ungefär vad man hoppades att utvecklingen någon gång skulle leda till. Vi fick detta resultat, när skogsfastigheterna för första gången på mycket länge taxerades till sitt egentliga värde. Då kunde man sänka uttagningen till 1,25 promille.

Bakom detta ligger ju en intresseprincip. Skogsägarna har så stort gagn av detta, att de gott kan bidra till skogsvården. Det är detta som ligger bakom. Dessa avgifter kan inte jämföras med

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958
vanliga skatter, utan de utgör ett bidrag till en verksamhet som framför allt gynnar den skogsägande befolkningen. Kom ihåg att till skogsvården utgår i allt från staten 42 miljoner kronor. Skogsägarna skall bidra till skogsvårdsstyrelsernas utgifter med två tredjedelar. De bidrar alltså med en större del av den mindre delen av de pengar som går till skogsvården över huvud taget och som alltså uppgår till 42 miljoner kronor.

Herr Bengtson sade att här har tagits med en del utgifter som inte borde ha tagits med. Han pekade då på undervisningen. När man undervisar ungdom och äldre, så att de skall kunna arbeta som skogsarbetare, och när man ger de mindre skogsägarna en hel del instruktioner som de också behöver genom att låta dem gå på dessa kurser av olika slag, så bör enligt herr Bengtson staten bekosta detta helt och hållet och inte lägga någon del därav på de enskilda skogsägarna eller andra skogsägare som får nytta av denna utbildade personal. Det är ju inte alls ovanligt, att man inom industrien själv utbildar sina arbetare och andra anställda — helt eller i mycket stor utsträckning — eller bidrar till denna utbildning. Det är ingenting annat som här är föreslaget när det gäller skogsarbetarna.

Nu räknar man med att om man skulle få stryka kostnaderna för undervisningen — enligt min mening fullständigt oberättigat — från dessa utgifter, skulle man komma ned till 1,13 promille i stället. Herr Bengtson sade nyss att han inte hittade någon motivering för 1,25. Motiveringen är att 2/3 av anslagen till skogsvårdsstyrelserna skall tas ut genom skogsvårdsavgift. Men när herr Bengtson m. fl. omsider på ett mycket diskutabelt sätt kommit fram till en promillesats av 1,13, varför i alla goda makters namn stannar då inte herr Bengtson vid detta tal 1,13? Nej, av bara farten rusar han vidare och kommer ned till 1,00. Först är det 0,12 promille och sedan är det 0,13 promille som han tar liksom i förbifarten och avrundar bort. Så kan man naturligtvis göra, men man bör inte i detta ögonblick viska någon-

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958

ting om principer, ty principerna är långt borta. Jag måste konstatera detta till min ledsnad, eftersom jag märkt att herr Bengtson är i både vått och torrt, framför allt i det våta, en mycket principfast man.

På detta sätt minskar man statsinkomsterna med 2,5 miljoner kronor. I denna stora budget är 2,5 miljoner naturligtvis inte så mycket. Men vissa av reservanterna har ju alltid, när de velat minska en inkomst, varit mycket ivriga att söka andra inkomster som ersätter minskningen eller att göra motsvarande besparingar. Här är det inte en tillstympelse till något försök att göra besparingar för att väga upp de 2,5 miljonerna. Nej, 2,5 miljoner skall bort, och sedan får de skaffas hur som helst. De måste då läggas över på skattebetalarna, som får betala statens ökade utgifter. Det är tämligen uppenbart.

Men vem skall betala denna skogsvårdsavgift? Det är alla skogsägare, och till dessa hör staten och andra offentliga sammanslutningar. De svarar för 25 procent av skogarna — denna fjärdedel skall också betala. 25 procent av skogarna ägs av bolag, och 50 procent, d. v. s. hälften, ägs av enskilda. Det finns enskilda skogsägare med mycket stora arealer, och det finns skogsägare som har mycket små arealer.

De, som sköter de allmänna skogarna och bolagsskogarna, har naturligtvis nytta av framför allt utbildningen av personalen, men de begagnar sig inte av skogsvårdsstyrelserna i samma grad som de små skogsägarna. Men alla skogsägare får i proportion till sina skogsarealer och taxeringsvärden betala skogsvårdsavgift. Staten och bolagen får betala för de små skogsägarna, som har den största nyttan av avgifterna.

Nu ser vi att bondeförbundet — ursäkt mig: centern — uppmanar de små skogsägarna att minska en skogsvårdsavgift som för dem är till den allra största nytta. Lycka till på agitationsfärden, herr Bengtson!

Men hur mycket skall nu betalas i form av skogsvårdsavgift? Den, som har en skog taxerad till en miljon kronor, skall

enligt regeringens och utskottets förslag betala 1 250 kronor, medan det enligt reservationen skulle bli 1 000 kronor. Skillnaden är 250 kronor. Sedan skogsvårdsavgiften beslöts, infördes för en del år sedan en bestämmelse som reducerade avgiften reellt, utan att det framgick av de allmänna avgiftsreglerna. Man gjorde nämligen skogsvårdsavgiften avdragsgill vid beskattningen. Hur kom detta att verka för bolagsskogarna? Jo, att beloppet 1 250 kronor är avdragsgillt betyder, att den verkliga utgiften blir cirka 550 kronor, och de 1 000 kronor, som de borgerliga opponenterna vill ha, motsvarar en verklig utgift på ungefär 450 kronor. Skillnaden blir alltså 100 kronor. Det är denna besparing som man vill vinna.

För den, som har en skog taxerad till 100 000 kronor, skulle den verkliga avgiftsökningen bli 15 kr., d. v. s. skillnaden mellan 75 kronor och 60 kronor. För en skog värd 50 000 kronor skulle det efter skatteavdrag kvarstå en skillnad av ungefär 7 kronor — 45 kronor minus 38 kronor. De små inkomsttagarna skulle alltså spara 7 kronor eller kanske något mera, men samtidigt skulle man lätta bördorna för bolagen och de verkligt stora skogsägarna. Det är egentligen innebörden av reservationen. Det vittnar om var herr Bengtson har sitt hjärta och sin själ — kanske inte själen, eftersom det som bekant är i själen som förnuf-tet sitter.

Man kan fråga sig vad skogsvårdsavgifterna egentligen politiskt sett innebär. Ja, minskar man statens inkomster, kan man vänta att finansministern, vilken det nu än är, kommer att bli mycket sparsam med statens utgifter under kommande år. Minskar man skogsvårdsavgifterna, som är avsedda för skogsvård, blir han nog mera sparsam med de medel som utlämnas för detta ändamål än eljest. Man binder därför ifrån bondeskovsbrukets sida ris åt egen rygg, om man vill sänka avgifterna. Det är den enda art av aga som jag tycker är vederbörande väl unnad. Bondeskovsbruket kan icke vinna på detta.

Det sitter en skogsvårdsutredning som

även har till uppgift att pröva frågan om skogsvårdsavgiften. Det vore ju i god överensstämmelse med parlamentariskt bruk, om man avvaktade resultatet av denna utredning, som enligt betänkandet om vad sig i riket tilldragit haver kommer att avlämna sitt betänkande under det första halvåret i år. Vill man främja skogsvården särskilt för det mindre skogsbruket, är det nog klokt att tills vidare behålla nuvarande praxis. Kungl. Maj:t föreslår en uttagning av 1,25 promille. Att sänka denna avgift och lägga den på andra skattebetalare i en tid, då vi har gått fram med så hårda medel för att öka beskattningen för skattebetalarna här i landet, tycker jag inte är att välja det lämpliga ögonblicket.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **BENGTSON** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sjö Dahl försvarade utskottsutlåtandet så ivrigt, att han rent av drog in internationella saker, när vi talade om skogsvårdsavgiften i Sverige. Jag måste säga, att när man hört herr Sjö Dahl försvara utskottsutlåtanden, har man lagt märke till att han, då det är en sak som är klar och han har fog för det han säger, talar mycket kortfattat, men är det en sak som har sakligt svag grund använder han en väldig massa ord. Därför var jag litet missnöjda med den här gången.

Det hjälper inte vilka språk herr Sjö Dahl vill använda. Om han så vill använda kinesiska, går det inte att komma ifrån att det i utskottsutlåtandet står: »Med hänsyn till den eftersläpning, som tidigare ägt rum och som nu bör tas igen.» Herr Sjö Dahl förbigick visligen med alla sina ord att säga någonting om huruvida meningen är att nu ta igen eftersläpningen från 1946. Det var den saken vi ville veta, herr Sjö Dahl.

Herr Sjö Dahl förklarade att promilletalet 1,25 var motiverat, därför att det svarade mot 2/3 av medelsbehovet. Ja, det beror helt på vilka beräkningar vi använder. Vi har använt beräkningar,

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958 där vi kommit fram till att talet bör bli 1,13.

Herr Sjö Dahl frågar, varför vi icke föreslagit detta tal. Ja, herr Sjö Dahl, det är av den enkla anledningen att skogsstyrelsen i stället föreslagit 1 promille. Jag måste säga att jag i det fallet nog litat mera på skogsstyrelsens sakkunskap än på den kunskap om skogsfrågor, som herr Sjö Dahl inhämtat endast i parkerna i Göteborg.

Beträffande bolagen och min kärlek till bolagen vill jag ytterligare säga till herr Sjö Dahl att jag fått lära mig att det i bevillningsutskottet finns en princip, som jag tycker är mycket god, att man bör skilja på olika saker, så att man t. ex. inte tar ut bolagsskatt av andra än bolagen och inte via skogsvårdsavgifter.

Jag avvaktar gärna den förklaring vi inte fick genom de många orden i herr Sjö Dahls anförande.

Herr **SPETZ** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag hade inte begärt ordet om inte herr Sjö Dahl i slutet av sitt anförande kommit med ett fördolt hot mot skogsägarna, att det kan bli fråga om en minskad medelstilldelning till skogsvårdsstyrelserna, om inte riksdagen beslutar den skogsvårdsavgift Kungl. Maj:t har föreslagit. Jag tycker att detta fördolda hot bör tillbakavisas. Det är inte på det sättet att skogsnäringsnumera endast är en angelägenhet för skogsägarna, de må vara stora eller små, utan det är en angelägenhet för hela vårt land. Det har så tydligt och så många gånger under de senaste åren klarlagts att frågan om skogen och dess skötsel och avsättningen av dess produkter o. s. v. är en sak som rör hela vårt näringsliv i mycket hög grad. Det är kanske det område, som vi i dagens läge behöver ägna den allra största uppmärksamhet.

Herr **SJÖDAHL** (s):

Herr talman! Jag skall kanske börja med att säga några ord till herr Spetz.

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958

Herr Spetz behöver inte predika, vare sig för mig eller någon annan, att skogen är en av våra allra främsta angelägenheter; det är bara att slå in öppna dörrar, och vill herr Spetz roa sig med det, kan ingen människa i världen hindra honom.

Vad jag sade var, att fastän man har mindre tillgångar på ett visst område genom en minskad skogsvårdsavgift, är det uppenbart, att det inte går att utan fullgiltiga skäl minska redan utgående anslag. Jag kan inte tänka mig, att Kungl. Maj:t ger sig in på något sådant. Men det blir också svårare att öka de anslag åt skogsvårdsstyrelserna, som inte minst skogsstyrelsen så ivrigt ropat på. Det är därför som jag anser det vara bättre att behålla dessa medel än att plocka bort dem, om man verkligen vill öka verksamheten på detta område.

Herr Bengtson tyckte, att jag använder många ord. Ja, det beror på om det är mycket att kritisera i ett anförande. Då blir orden fler än om det är *litet* att kritisera. Det är delinkventen i det stora hela, som blir avgörande för hur många ord man behöver använda i en motkritik. Jag skall inte göra en jämförelse mellan herr Bengtson och mig, men om jag är mångordig — och det är jag kanske emellanåt — så är herr Bengtson vida min överman; jag böjer mig i djup veneration.

Sedan var det fråga om de medel som släpar efter. Jag har ingalunda föreslagit — och inte heller Kungl. Maj:t — att man skall söka ta in en ersättning för de medel, som man inte fått in föregående år. Då hade man inte nöjt sig med 1,25 promille utan kunnat gå upp till 1,5. Det har man inte gjort utan nöjt sig med att behålla dessa två tredjedelar för att nu återigen kunna komma till den riktpunkt, som man förr hade.

Herr Bengtson talade om vissa studier av parkerna i Göteborg. Jag har studerat den örtagård, som presenteras av Kungl. Maj:t och av jordbruksministern under jordbrukshuvudtiteln, för att bilda mig en uppfattning i denna fråga. Herr Bengtson har nog studerat ungefär liknande handlingar. Jag har aldrig

kunnat föreställa mig, att Kristianstads län, varifrån jag härstammar, skulle vara skogfattigare än Hallands län. Jag undrar om de inte är jämställda på den punkten. Men det viktigaste är att de synpunkter, som ligger bakom förslaget om 1,5 promille, hänför sig till en kommitté — förmodligen med skogssakkunniga ledamöter — som någon gång tidigare kom fram med detta förslag. Nu arbetar en annan kommitté, också med skogssakkunnigt folk, som kanske kommer med nya förslag på denna punkt — vad vet jag? Vi får avvakta vad dessa skogssakkunniga kommer fram till. Jag sätter mig gärna vid den nya Gamaliels fötter.

Herr SPETZ (fp) kort genmäle:

Herr talman! Beträffande herr Sjödahls påstående, att reservanternas förslag innebär en minskad medelstillgång, vill jag bara påpeka, att uttagningen av 1 promille innebär en höjning av anslaget med 2,6 miljoner kronor.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall icke använda tiden till ytterligare turneringar med herr Sjödahl. Jag bara konstaterar att herr Sjödahl icke förklarade vad utskottet menade med att ta igen dessa medel. Efter vad jag kunde förstå, är herr Sjödahl icke av den uppfattningen, att man skall ta igen någonting som förlorats tidigare genom att beloppet inte gick upp till 2/3 av medelsbehovet. Vi befinner oss då i den egendomliga situationen att herr Sjödahls namn står under ett utskottsutlåtande, vars meningar han inte i alla punkter delar.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall försöka foga mig efter den ton, som jag just hörde från talmansstolen, och fatta mig mycket kort.

Jag står bakom utskottets uttalande så som det är skrivet, inte så som herr Bengtson tolkar det!

Herr Spetz talade om besparingar. Skillnaden mellan hans och vårt förslag är 2,5 miljoner kronor. Och 2,5 miljoner kronor — det är pengar även det!

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Vad som kan sägas i denna debatt är redan sagt, och det var inte alls min avsikt att repetera argumenten. Men vad som föranleder mig att tillägga några ord var herr Spetz' anförande.

Han frågade, om det låg någonting av ett hot bakom herr Sjödahls antydningar om att det finns en viss förbindelse mellan behandlingen av vissa anslag — i detta fall anslagen till skogsvårdsstyrelserna — och det förslag om skogsvårdsavgift som framlagts.

Jag behöver inte särskilt understryka för denna kammare att utgångsläget vid höstens budgetbehandling var sådant, att man inom regeringen fick arbeta efter den enkla tumregeln, att intet nytt fick släppas fram, utan att det var bara fråga om att fullfölja tidigare åtaganden. Det har gjorts ett enda undantag från den principen. Det avser åttonde huvudtiteln och gäller universitetsreformen. Jag vågar säga att det måhända gjorts ett andra undantag; det är förstärkningen av utbildningsverksamheten och annan kursverksamhet, som faller under skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde.

De ärade ledamöter av jordbruksutskottet, som sitter här i kammaren, kan vid en genomgång av nionde huvudtiteln ganska snart konstatera, att det finns ett avbrott i den stramhet, som präglar hela den huvudtiteln, och det är när man kommer fram just till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Förklaringen till att man behandlat skogsvårdsstyrelserna med prioritet i den stora huvudtitel, som jordbrukets huvudtitel ändå är, är ju att regeringen har bedömt ifrågavarande anslag i förbindelse med regeringens förslag om en inkomstförstärkning via skogsvårdsavgifter.

Det finns ingenting av hot i ett sådant

Ang. skogsvårdsavgiften för år 1958 enkelt konstaterande, herr Spetz. Då framgångslinjen är: »inga extra arrangemang på något område», och man sedan ändock gör ett extra krafttag på detta område, måste det helt naturligt finnas ett särskilt skäl bakom. Det skälet är just att man här kunde räkna med en inkomstförstärkning via skogsvårdsavgifterna. Jag tror att det, såsom herr Sjödahl redan understrukt, vore en oklok politik av kammaren att reducera den delen av det här sammanhanget. Självfallet måste väl en regering och en finansminister dra sina slutsatser, om riksdagen vägrar att vara med om den inkomstförstärkning som enligt regeringens uppfattning möjliggör en progressiv förstärkning av detta viktiga avsnitt på skogsbrukets område.

Det var, herr talman, bara detta lilla enkla konstaterande som jag ville göra.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Med anledning av vad finansministern sade om att det har skett en uppräkningsrevision på nionde huvudtiteln när det gäller skogsvårdsstyrelserna har jag tittat på siffrorna där.

Faktum är, att det skett en uppräkningsrevision med 1 479 000 kronor på avlöningskontot som en följd av 1957 års löneplansrevision. Även omkostnaderna har uppräknats med 394 000 kronor. Det har alltså skett en sammanlagd uppräkningsrevision med 1 873 000 kronor. Reservanterna vill nu för detta vara med om en höjning av skogsvårdsavgifterna med 2 600 000 kronor. Finansministern däremot vill i form av höjda skogsvårdsavgifter ta ut ett belopp som är ungefär tre gånger så stort som den ökning som skett av skogsvårdsstyrelsernas anslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föreliggande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall

Ang. förlängning av preskriptionstiden för arvsrätt

till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Spetz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Spetz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 60.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 5, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattningsmed spritdrycker och vin, m. m.; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. förlängning av preskriptionstiden för arvsrätt

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.

Genom en den 20 december 1957 dagtecknad, till lagutskottet hänvisad proposition, nr 25, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.

Med förmälan att utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hade utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt, att förevarande proposition, nr 25, måtte av riksdagen bifallas.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Det föreligger här ett enhälligt utskottsutlåtande, som går ut på bifall till propositionen, och det kan därför kanske förefalla onödigt att ta till orda. Jag vill emellertid framföra några synpunkter som diskuterats i utskottet men som inte kommit att inflyta i utlåtandet.

Med hänsyn till ett aktuellt fall, nämligen Raoul Wallenbergs arvsrätt efter

Ang. förlängning av preskriptionstiden för arvsrätt

en avliden anförvant, var ärendet bråds-kande. Enligt gällande rätt skulle nämligen detta fall inom kort bli föremål för preskription. Denna brådska har medfört att Kungl. Maj:t inte hunnit tillräckligt överväga problemet men dock för tids vinnande framlagt denna proposition, som möjliggör att preskriptionen skjutes framåt intill fem år. Det är denna lagens karaktär av provisorium — deklarerad även av Kungl. Maj:t — som gjort att utskottet ansett sig kunna godta förslaget, oaktat det i flera avseenden inte är av sådan beskaffenhet, att det lämpligen bör införlivas med vår arvslagstiftning. Då lagens egenskap av provisorium enligt sakens natur inte kunnat komma till uttryck i lagtexten, har jag ansett anledning föreligga att peka på några omständigheter som gör det angeläget att lagen inte kommer att bli gällande någon längre tid.

Enligt gällande lag utfärdas, bland annat då en arvinge vistas på okänd ort, kungörelse om arv och preskriberas arvsrätten, om arvingen inte gör sin rätt gällande inom fem år. Denna tid skulle enligt det nu föreliggande lagförslaget kunna förlängas med ytterligare högst fem år. Det finns emellertid även en annan preskriptionsbestämmelse, som säger att i fall, då kungörelse inte utfärdas, inträder preskription, om arvsrätten inte göres gällande inom en tid av tio år efter dödsfallet. Preskriptionstiden kan således enligt det föreliggande förslaget bli lika lång i båda fallen, fem plus fem år, om kungörelse utfärdas, eljest tio år. Tioårsperioden räknas från tidpunkten för kungörelsen i de fall kungörelse sker, i andra fall från tidpunkten för dödsfallet.

Den allmänna preskriptionstiden, som inte förutsätter kungörelse, kan således, om maximitiden för förlängning utnyttjas, utlöpa tidigare än kungörelsen av preskriptionen. Detta är inte väl förenligt med stadgarnas konstruktion. Om preskription av den bortavarendes arvsrätt skulle medföra, att arvet tillfaller personer som eljest inte varit berättigade till arv, kan förslaget innebära att

en arvsrätt preskriperas redan innan den har förelegat.

Även en annan synpunkt kan förtjäna beaktande. Reglerna för arvspreskription är, som i propositionen framhålles, avsedda att åstadkomma att rätten till arv inte alltför länge hålles svävande. Avsikten torde därför vara att den nu föreslagna möjligheten till förlängning av preskriptionstiden skall tillämpas restriktivt. Detta framgår emellertid inte av lagtexten, som föreskriver att förlängning kan ske, så snart »skäl därtill äro». Inte heller i propositionen gives någon närmare ledning för avgränsningen av de fall då preskriptionstiden kan förlängas. Det sägs endast att skydd bör skapas för arvinge som kan antagas vara ur stånd att bevaka sin rätt inom gällande preskriptionstid. Det är att befara att de som är förordnade att som gode män tillvarata bortavarendes rätt, regelmässigt kommer att anse sig skyldiga att begära dylik förlängning. Även av denna anledning är det angeläget att den nu föreslagna lagstiftningen inte blir långlivad.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 gjorda framställning beträffande gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 70, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Interpellation ang. de totala försvarskostnadernas storlek

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 19 bifölles även av andra kammaren.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 58, angående godkännande av Sveriges anslutning till en konvention mellan OEEC-länderna om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergiens område; samt

nr 61, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar.

Interpellation ang. de totala försvarskostnadernas storlek

Herr ÖHMAN (k) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! De tilltagande kostnaderna för militära ändamål är en hård belastning för de mindre och medelstora inkomstagarna. Förbittringen mot överenskommelsen angående uttagande av 500 miljoner i punktskatter har redan kommit till uttryck i en lång rad protester från fackföreningar och andra folkliga organisationer. Denna opinion, som dels vänder sig mot de höga militära utgifterna och dels mot metoden att finansiera dem genom orättfärdig indirekt beskattning, är helt berättigad.

En allt starkare opinion kräver också att regeringen öppet redovisar, hur stor del av statens utgifter som i verkligheten går till militära ändamål. Enligt gällande riksstat skall försvarsutgifterna på driftbudgeten för innevarande budgetår få uppgå till 2 242,4 miljoner kronor. Men den 14 februari upplyste för-

svarsministern vid ett tal i Göteborg, enligt det officiella referatet:

»Försvarskostnaderna kommer inte att stiga med 400 miljoner som kommunisterna påstår. Redan innevarande budgetår betalar vi mellan 2 500 och 2 600 miljoner till försvaret, och dess kostnader skulle vid oförändrad organisation ha stigit med ytterligare 100 miljoner under nästa budgetår, d. v. s. till ungefär det belopp, 2 700 miljoner kronor, som försvarsöverenskommelsen för nästa budgetår innebär.»

Försvarsministerns uppgifter är minst sagt egendomliga. Varför laborerar regeringen med olika uppgifter angående försvarskostnadernas storlek? Om nu försvarsbudgeten överskridits med cirka 300 miljoner kronor, som framgår av försvarsministerns uppgifter i Göteborg, varför redovisas inte detta öppet inför riksdagen?

Med hänvisning till det anförda hemställer undertecknad till kammaren att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att ge riksdagen och därmed hela vårt folk konkreta uppgifter om hur mycket försvarskostnaderna i verkligheten är och därvid inbegripa såväl vad som upptages på driftbudgeten och kapitalbudgeten som kostnaderna för civilförsvaret samt kostnader för militära ändamål, som kommer på andra huvudtitlar än försvarshuvudtiteln?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørgsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem
G. H. Berggren